

*SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI
ZESPOŁU SZKÓŁ
W SUŁOWIE*

*„Przedmiotem profilaktyki może być każdy problem,
w odniesieniu do którego odczuwamy potrzebę uprzedzającej interwencji
oraz wobec którego można zastosować środki zaradcze”*

Krzysztof Wojcieszek

Program profilaktyki opracowany w oparciu o następujące podstawy prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r.
- Konwencja Praw Dziecka z dn. 20 listopada 1989 r.
- Deklaracja Praw Człowieka.
- Ustawa o Przeciwdziałaniu Narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.
- Ustawa o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi z dn. 26 października 1982 r.
- Narodowy program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006 – 2010.
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2002 r, zmieniające rozporządzenie o ramowych statutach publicznego przedszkola oraz publicznych szkół.
- Rozporządzenie MENiS z dnia 15 stycznia 2000 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno - pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
- Ustawa z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.
- Rządowy Program „**Bezpieczna i przyjazna szkoła**” na lata 2008 – 2013.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół i placówek.
- Rządowy Program „Radosna szkoła”.
- Rządowy Program „Szkoła bez przemocy”.
- Program „Bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni”.

Wstęp

Profilaktyka to chronienie człowieka w rozwoju przed zagrożeniami oraz reagowanie na pojawiające się zagrożenia. Jej celem jest ochrona dziecka przed zakłóceniami rozwoju, powodowanymi między innymi podejmowaniem zachowań określanych jako ryzykowne. Dlatego tak ważne jest wyodrębnienie działań profilaktycznych i budowanie Szkolnego Programu Profilaktyki.

Założeniem Szkolnego Programu Profilaktyki jest wspomaganie wychowawczej roli rodziny z uwzględnieniem prawa do przekonań religijnych i światopoglądowych. Szkoła ma obowiązek zapewnić wszystkim uczniom powszechny dostęp do nauki i wychowania, ochronę przed przemocą, a także kierować się zawsze dobrem ucznia, troską o jego zdrowie, postawę moralną i obywatelską z zachowaniem poszanowania godności osobistej.

Szkolny Program Profilaktyki jest spójny z zadaniami szkoły, określonymi w Statucie Zespołu Szkół w Sułowie, Programem Wychowawczym Szkoły, Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania oraz Szkolnym Zestawie Programów Nauczania.

Program jest adresowany do dzieci szkoły podstawowej i młodzieży gimnazjalnej, przechodzących zasadnicze przemiany: fizjologiczne, emocjonalne, społeczne i duchowe, związane z procesami dorastania i dojrzewania.

Budując szkolny program profilaktyki należy pamiętać, że **wychowanie** to proces wspomaganie dziecka w rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości:

- Fizycznej (zdrowy, sprawny);
- Psychicznej (odpowiedzialny, zadowolony);
- Społecznej (zaradny w rolach);
- Duchowej (jego życie ma sens, wartości).

Profilaktyka to działania stwarzające człowiekowi okazję aktywnego gromadzenia różnych doświadczeń, które powodują wzrost jego zdolności do radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych.(*G. Edwards*).

Skuteczne działania zapobiegające problemom dzieci i młodzieży powinny kompleksowo uwzględniać doświadczenia nowoczesnej profilaktyki skoncentrowanej na: jednostce, rodzinie, grupie rówieśniczej, szkole, społeczności lokalnej.

Program profilaktyki powinien być **programem środowiskowym**, mającym na uwadze:

- dysfunkcjonalność ucznia, która jest uwarunkowana szeregiem czynników systemu szkolnego (brak jasności tego, co wolno, brak konsekwencji, brak wzorców itp);
- całe środowisko jako obiekt oddziaływań;
- zdrowie jako wartość społeczną - dlatego szkoła nie akceptuje dysfunkcjonalności, lecz promuje profilaktykę (priorytet profilaktyki nad destrukcją);
- osobistą odpowiedzialność za własne życie oraz współodpowiedzialność za jakość życia społeczności, środowiska lokalnego.

Program profilaktyki w naszej szkole jest procesem rozłożonym w czasie, długotrwałym, niezakończonym i podlegający ciągłemu ewaluowaniu. Wszelkie działania profilaktyczne, jakie podejmujemy, są zintegrowane z programem szkolnym (dydaktycznym i wychowawczym) a ich czas trwania i intensywność zależą od wcześniejszej diagnozy problemu. W realizacji programów profilaktycznych zawsze zakładamy kontynuację działań.

Cele i zadania programu

1. Kształtowanie poczucia tożsamości, własnej wartości oraz wiary w siebie:

- Nauka postrzegania siebie i rozumienia swoich uczuć;
- Wykształcenie umiejętności współdziałania w grupie;
- Tworzenie więzi z rówieśnikami i opieka nad młodszymi;
- Uczenie zachowań asertywnych;
- Uczenie zachowania się w kontaktach z nieznanymi;
- Wykształcenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych;

2. Kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie swoje i najbliższego otoczenia:

- Wykształcanie zachowań sprzyjających zdrowiu i bezpieczeństwu;
- Promocja zdrowia, zdrowego żywienia i zdrowych nawyków;
- Uczenie właściwego zachowania się w kontaktach z prądem elektrycznym, niewypałami, lekami, truciznami itd.;
- Dostarczanie informacji na temat grzybów i roślin trujących;

3. Kształcenie świadomości o przyczynach i skutkach nałogów:

- Dostarczanie informacji o alkoholu i innych substancjach uzależniających oraz o zagrożeniach związanych z ich zażywaniem;
- Informowanie o szkodliwości narkotyków, alkoholu i nikotyny dla zdrowia człowieka;
- Podkreślanie wpływu alkoholu i substancji uzależniających na życie rodzinne i społeczne;
- Poznawanie i stosowanie technik asertywnych - umiejętność mówienia NIE;

4. Kształtowanie przyjaznego stosunku do zwierząt z zachowaniem ostrożności podczas kontaktowania się z nimi:

- Kształcenie umiejętności właściwego zachowania się w kontaktach ze zwierzętami (głównie z psem);

5. Kształcenie umiejętności prawidłowego zachowywania się w ruchu drogowym:

- Nauka bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym pieszych, rowerzystów i kierowców pojazdów;
- Przestrzeganie przed niebezpiecznymi sytuacjami w ruchu drogowym;

6. Kształcenie umiejętności bezpiecznego spędzania wolnego czasu, wypoczywania:

- Uczenie zasad bezpiecznej zabawy;
- Przestrzeganie przed niebezpieczeństwem grożącym podczas zabaw nad wodą oraz podczas zabaw zimowych;

7. Przeciwdziałanie zjawiskom przemocy i agresji w środowisku szkolnym:

- Dostarczanie informacji na temat przejawów agresji w szkole, w domu, środowisku;
- Kształcenie umiejętności dostrzegania przyczyn agresji i radzenie sobie z przejawami przemocy;
- Zapobieganie przemocy i agresji wobec dzieci w rodzinie;
- Eliminowanie agresji słownej i fizycznej wśród uczniów w szkole;
- Przekazywanie zasad poprawnej komunikacji interpersonalnej;

8. Integrowanie działań wychowawczych rodziny i szkoły:

- Informowanie rodziców o zagrożeniach i problemach wychowawczych w szkole;
- Pozyskiwanie informacji zwrotnej;
- Wspólne rozwiązywanie problemów;

Metody realizacji programu

1. Ankiety kierowane do uczniów i rodziców.
2. Wywiady z rodzicami i uczniami.
3. Aktywne metody dydaktyczne wyzwalające u uczniów własną inicjatywę: burza mózgów, dyskusja, odgrywanie scenek, praca w grupach, debaty „za i przeciw”, psychodrama, różne gry i zabawy.
4. Edukacja podczas zajęć.
5. Pogadanki.
6. Projekty.
7. Konkursy.
8. Turnieje wiedzy.
9. Spektakle teatralne.
10. Apele, akademie.
11. Festyny.
12. Wyposażenie biblioteki w materiały edukacyjne, pomoce dydaktyczne (książki, czasopisma, filmy video dotyczące omawianej problematyki).
13. Wyposażenie szkoły w materiały papiernicze i graficzne (papier, farby, pisaki, klej, kreda).
14. Współpraca ze środowiskiem lokalnym.

Sposoby realizacji programu

1. Godziny wychowawcze - cykle spotkań tematycznych;
2. Sprawowanie dyżurów przez nauczycieli;
3. Warsztaty profilaktyczne;
4. Wycieczki, rajdy;
5. Imprezy klasowe i szkolne;

6. Zajęcia pozalekcyjne;
7. Poznawanie technik asertywnych;
8. Spotkania ze specjalistami z zakresu profilaktyki (lekarz, pielęgniarka, pedagog);
9. Poznawanie zdrowego stylu życia;
10. Organizowanie akcji charytatywnych;
11. Praca wolontariacka w środowisku;
12. Indywidualne konsultacje nauczycieli z uczniami, nauczycieli z rodzicami;
13. Pomoc koleżeńska;
14. Pedagogizacja rodziców w ramach zebrań ogólnych i klasowych oraz spotkań indywidualnych;
15. Aktywizowanie rodziców w proces profilaktyki (lekcje otwarte, dyżury podczas zabaw i dyskotek szkolnych, wspólne wycieczki);
16. Rady szkoleniowe dla nauczycieli dotyczące profilaktyki;
17. Realizowanie specjalistycznych programów profilaktycznych.

Zadania szczegółowe dla klas I – III szkoły podstawowej

Wdrażanie do życia w szkole i w klasie

- Wdrażanie do przestrzegania regulaminu klasowego i norm zachowań;
- Uczenie właściwych zachowań wobec personelu w szkole;
- Zachęcanie do udzielania sobie pomocy;
- Zachęcanie do zwracania się o pomoc w sytuacjach trudnych;
- Zapoznanie z wybranymi treściami Statutu Szkoły;
- Kształtowanie umiejętności zachowania się wobec dorosłych (starszych, inwalidów);
- Tworzenie regulaminu klasy (moje prawa i obowiązki);
- Uczenie lepszego rozumienia siebie i innych;

Zaznajamianie z zagrożeniami zdrowia człowieka i kształcenie prawidłowych reakcji na te zagrożenia

- Uczenie zdrowego stylu życia;
- Zachęcanie do szukania pomocy w trudnych sytuacjach u osób dorosłych;

- Umiejętność dbania o własne bezpieczeństwo w relacjach z innymi;
- Kształtowanie postawy obronnej w razie ataku psa;
- Wdrażanie do przestrzegania norm klasowych;
- Poznanie numerów alarmowych;
- Wytwarzanie w umyśle dziecka pojęcia "obcy";
- Wytwarzanie w umysłach dziecka sytuacji, które mogą być dla niego zagrażające (np. wsiadanie do obcego samochodu, przyjmowanie słodyczy od nieznajomych itp.);
- Poznanie substancji szkodliwych dla organizmu;
- Zrozumienie, że prawdomówność jest wartością, ale dziecko nie ma obowiązku ujawniać wszystkiego wobec osób, które nie są mu najbliższe;
- Wyczulenie dzieci na typowe techniki zachowania " obcego";
- Wyrabianie umiejętności mówienia " nie" w sytuacjach budzących u dzieci niepokój.

Wdrażanie uczniów do prawidłowych nawyków związanych z ruchem drogowym i umiejętności zachowania bezpieczeństwa

- Uwrażliwienie dzieci na skutki różnych niebezpiecznych sytuacji;
- Promowanie rozwagi i ostrożności: na drogach, w czasie zabaw zimowych podczas wakacji, przy obsłudze urządzeń technicznych i elektrycznych;
- Zapoznanie z zasadami ruchu drogowego;
- Uzmysłowanie skutków niepotrzebnej brawury;
- Wdrażanie do umiejętności szybkiego i efektywnego działania w sytuacjach zagrożenia;
- Zapoznanie z różnymi sytuacjami, które mogą mieć miejsce na jezdniach, drogach i ulicach.

Zadania szczegółowe dla klas IV-VI

Wyposażenie uczniów w umiejętność podejmowania decyzji i konstruktywnego rozwiązywania problemów

- Ustalenie przyczyny problemu;
- Porządkowanie problemów według ich ważności;

- Uczenie podejmowania racjonalnych wyborów;
- Oduczenie się nazbyt pochopnego podejmowania decyzji;
- Uczenie konstruktywnego rozwiązywania problemów (określanie różnic zdań, akceptowanie różnic i poszukiwanie rozwiązań).

Budowanie poczucia własnej wartości

- Budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby;
- Uświadomienie swoich mocnych i słabych stron;
- Uczenie się wykorzystania swych mocnych stron;
- Uczenie się, jak nabrać zaufania do siebie i innych;
- Rozwijanie wyobraźni i kreatywności;
- Uczenie się autoreklamy, samoekspozycji.

Kształtowanie umiejętności dobrego komunikowania się z innymi

- Uświadomienie istnienia komunikacji werbalnej i niewerbalnej;
- Poznanie i ćwiczenie umiejętności aktywnego słuchania;
- Rozpoznawanie intencji rozmówcy;
- Pokonywanie barier komunikacyjnych;
- Doskonalenie sztuki mediacji i negocjacji;
- Popularyzacja form grzecznościowych.

Kształtowanie postawy asertywnej

- Poznawanie zachowań ludzi: uległość- asertywność - agresywność; umiejętność rozpoznawania tych zachowań;
- Uczenie się respektowania praw innych;
- Kształtowanie umiejętności przedstawiania własnego zdania i własnych racji - bez agresji;
- Poznanie i rozwijanie umiejętności odmawiania;
- Uczenie się radzenia z konfliktami na drodze dyskusji - dogadania.

Dążenie do świadomego przeżywania emocji

- Rozwijanie empatii (niepełnosprawni);
- Rozumienie i akceptowanie uczuć własnych i cudzych;
- Radzenie sobie z przykrymi emocjami;
- Poznanie ogólnoludzkich hierarchii wartości;
- Budowanie własnego systemu wartości.

Edukacja na temat zjawisk agresji i przemocy

- Dostarczanie wiedzy na temat, czym jest agresja i przemoc;
- Zapoznanie z problematyką przemocy szkolnej, domowej, przyczynami znęcania się;
- Zapoznanie ze sposobami radzenia sobie z przemocą i agresją;
- Nauka radzenia sobie ze złością skierowaną przeciw innym;
- Rozbudzanie zaufania do nauczycieli i pracowników szkoły;
- Poszanowanie godności i własności innych osób;
- Przekazanie informacji na temat instytucji i osób pomagającym ofiarom przemocy i agresji.

Zadania szczegółowe dla klas I-III gimnazjum

Edukacja na temat przemocy i agresji

- Zwiększenie świadomości, że uczeń może skutecznie poradzić sobie z sytuacjami nacisku, przemocy, agresji;
- Rozwijanie umiejętności radzenia sobie z własną i cudzą agresją;
- Zwiększenie poczucia własnej wartości i poszanowanie tożsamości własnej i rówieśników;
- Zwiększenie umiejętności radzenia sobie z emocjami, stresem i zagrożeniem.

Działania przeciw narkomanii, pijaństwu, HIV, AIDS

- Zapobieganie uzależnieniom;
- Zmniejszenie motywacji do picia, palenia, „brania” w celu osiągnięcia pożądaných stanów emocjonalnych;
- Zapobiegania ryzykownym zachowaniom.

Dążenie do wyeliminowania słabych wyników w nauce

- Osiąganie lepszych wyników nauce;
- Zwiększenie motywacji do nauki;
- Zwiększenie zdolności i motywacji do osiągnięcia i stanowienia celu;
- Eliminowanie nieciekawych lekcji.

Wyrobienie u uczniów postawy społecznej

- Uczenie krytycznego stosunku do mediów;
- Podniesienie kultury osobistej uczniów;
- Szacunek dla norm poprawnego zachowania;
- Ukazanie alternatywnych sposobów organizowania życia;
- Właściwa orientacja zawodowa, możliwości kształcenia;
- Postrzeganie ubóstwa, zwiększenie wrażliwości na biedę;
- Uwrażliwienie na drugiego człowieka.

Założone osiągnięcia

Uczniowie:

- Znąją wpływ środków uzależniających na organizm i psychikę człowieka;
- Rozumieją, że ich decyzja o używaniu środków uzależniających wpływa zasadniczo na ich dalsze życie;
- Wyposażeni w odpowiednią wiedzę potrafią skutecznie bronić się przed środkami uzależniającymi;
- Potrafią skorzystać z oferty spędzania wolnego czasu w ramach zajęć sportowych i imprez kulturalnych;
- Radzą sobie z przejawami przemocy (zminimalizowanie zachowań agresywnych);
- Potrafią być asertywni – umieją powiedzieć *nie*;
- Znąją swoją wartość podejmują odpowiednie decyzje i ponoszą ich konsekwencje;

Nauczyciele:

- Potrafi zorganizować zajęcia, na których przedstawi wpływ środków uzależniających na organizm i psychikę człowieka; .

- Wskaże uczniowi możliwości spędzania wolnego czasu, uczestniczenie w życiu kulturalnym jako drogę do zdrowego stylu życia;
- Umożliwi uczniowi szukanie pomocy w walce z uzależnieniami;
- Swoim zaangażowaniem i życzliwością wspomocze ucznia w walce z uzależnieniami;

Rodzice:

- Znają rodzaje środków odurzających i ich wpływ na organizm i psychikę człowieka;
- Potrafią rozpoznać zachowanie młodego człowieka wskazujące na uzależnienia;
- Potrafią skorzystać z pomocy różnych instytucji w walce z uzależnieniami swoich dzieci;
- Są świadomi konieczności współpracy ze szkołą w celu uchronienia swoich dzieci przed nalogami;

Ewaluacja programu

Efekty podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych będą podlegały systematycznej ocenie i będą w razie potrzeby ulegały zmianom.

W roku szkolnym 2010/2011 Szkolny Program Profilaktyki będzie poddany ewaluacji zgodnie z planem ewaluacji wewnętrznej Zespołu Szkół w Sułowie.

Przewidziane sposoby ewaluowania:

1. Bezpośrednia obserwacja, analiza ilościowa i jakościowa dokumentacji wychowawczej i pedagogicznej.
2. Współpraca z wychowawcą i jego uwagi dotyczące pozytywnych zmian.
3. Efekty działań uczniów - wyniki konkursów, akcji i imprez zaplanowanych szkole.
4. Analiza ankiet.